

ע ב ר י ת לבתי ספר ערביים

ספרות ב'

יחידת לימוד אחת
רק כהשלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	—	טקסטים מן המקורות	—	20 נקודות
פרק שני	—	פרוזה: סיפורת או רומאן	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	שירה	—	<u>40 נקודות</u>
	—	סה"כ	—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; רשום את מספרה בלבד.
(2) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

הערה: בקטעים מהתנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — טקסטים מן המקורות (20 נקודות)

שים לב! בפרק זה שלושה תחומים:

I — תנ"ך (בראשית א ורות)

א

II — ספר משלי

א

III — מסכת אבות

בחר בתחום אחד שלמדת, וענה על השאלות בתחום זה על פי ההוראות.

I. תנ"ך: בראשית א ורות

אם בחרת בבראשית, ענה על שתי השאלות 1-2.

בראשית

ענה על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה 10 נקודות).

1. קרא את שני הקטעים II-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

קטע I: בראשית, פרק ל"ז, פסוקים א'-ג'

ב וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדֹּר אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: אֵלֶּה הַתְּלֻדֹת
יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שִׁבְע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת־אָחִיו בְּעָאן
וְהוּא נָעַר אֶת־בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֹא
ג יוֹסֵף אֶת־דְּבָרָם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם: וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת־יוֹסֵף
מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בָן־זֻקְנִים הוּא לוֹ וַעֲשָׂה לוֹ כְּתֻנֹּת פָּסִים:

קטע II: בראשית, פרק ל"ז, פסוקים י"ב-י"ד

יב וַיֵּלְכוּ אֲחֵיו לְרַעוֹת אֶת־עָאן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם: וַיֹּאמֶר
יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלֹא אֲחִיךָ רָעִים בְּשָׂכָם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ
יד אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנִנִּי: וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא רֵאֵה אֶת־שְׁלוֹם
אֲחִיךָ וְאֶת־שְׁלוֹם הָעָאן וְהַשְׁבֵּנִי דָבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבֹרֹן
וַיָּבֹא שְׂכֵמָה:

- א. לפי המסופר בקטע א', מהו היחס של יעקב כלפי יוסף?
הסבר כיצד יחס זה בא לידי ביטוי בפסוקים אלה.
(5 נקודות)
- ב. מה אפשר ללמוד מקטעים II-I על היחס של יוסף כלפי אחיו מצד אחד ועל היחס של יוסף כלפי אביו מצד אחר?
העתק את הפסוקים המעידים על כך, ופרש אותם.
(5 נקודות)
2. קרא בראשית, פרק ל"ז, פסוקים ט'-י"א, וענה על השאלה שאחריהם.
- ט וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאַחֵיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֹמֹתַי
חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵד וְאַחֲדָם עֹשֶׂה כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים
לִי: וַיְסַפֵּר אֶל-אָבִיו וְאֶל-אֶחָיו וַיַּגֵּד-בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה
הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ הִבּוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמִּי וְאֶחָיִךְ
יֵא לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה: וַיִּקְנֹאוּ-בּוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת-
הַדָּבָר:
- א. פֶּרַשׁ את חלום יוסף לפי פסוקים אלה. (5 נקודות)
- ב. יעקב מגיב תגובה גלויה ותגובה סמויה על סיפור החלום של יוסף.
הסבר את הכפילות שבתגובות יעקב על סיפור החלום.
(5 נקודות)

אם בחרת ברות, ענה על שתי השאלות 3-4.

רות

ענה על שתי השאלות 3-4 (לכל שאלה – 10 נקודות).

3. קרא **רות**, פרק א', פסוקים א'-ז', וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

א וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפָּט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית
 ב לֶחֶם יְהוּדָה לְגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו: וְשֵׁם
 הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֲמִי וְשֵׁם שְׁנֵי-בָנָיו מַחֲלֹן
 וְכִלְיוֹן אַפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי-מוֹאָב וַיְהִי-
 ג שָׁם: וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֲמִי וַתִּשְׁאָר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ:
 ד וַיִּשְׁאוּ לָהֶם נָשִׁים מֵאֲבוֹת שֵׁם הָאֶחָת עֲרָפָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית
 ה רות וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים: וַיָּמָתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם מַחֲלֹן וְכִלְיוֹן
 וַתִּשְׁאָר הָאִשָּׁה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִשָּׁה: וַתָּקֶם הִיא וְכִלְתֶּיהָ
 וַתָּשָׁב מִשְׂדֵּי מוֹאָב כִּי שָׁמְעָה בְּשָׂדֵה מוֹאָב כִּי-פָקֵד ה'
 ו אֶת-עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לֶחֶם: וַתֵּצֵא מִן-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִיתָה-
 שָׁמָּה וַיְהִי כִלְתֶּיהָ עַמָּה וַתֵּלַכְנָה בְּדֶרֶךְ לָשׁוּב אֶל-אֶרֶץ
 יְהוּדָה:

א. קרא פסוק א' ופסוק ו'.

על פי פסוקים אלה, הסבר את הסיבה לגלות של משפחת אלימלך מבית לחם, ואת הסיבה
 לשיבה של נעמי משדה מואב אחרי עשר שנים. (5 נקודות)

ב. ציין שני אסונות שפקדו את משפחת אלימלך בגלות. העתק את הפסוקים המתארים את
שני האסונות האלה. (5 נקודות)

(שים לב: שאלה 4 בעמוד הבא.)

4. קרא רות, פרק ב', פסוקים א'-ח', וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

- א ולנַעֲמִי מִדַּע לְאִשָּׁה אִישׁ גְּבוּר חֵיל מִמִּשְׁפַּחַת מוֹדַע
 ב אֱלִימֶלֶךְ וְשָׁמוֹ בָּעִז: וַתֹּאמֶר רֹת הַמּוֹאבִיָּה אֶל-נַעֲמִי אֲלֶכָה-
 ג נָא הַשָּׂדֶה וְאַלְקָטָה בְּשִׂבְלִים אַחֵר אֲשֶׁר אֲמַצֶּא-חֵן בְּעֵינָיו
 וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בְּתִי: וְתֵלֶךְ וְתִבּוֹא וְתִלְקָט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי
 ד הַקְּצָרִים וַיִּקֹּר מִקֹּדֶה חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה לְבָעִז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת
 אֱלִימֶלֶךְ: וְהִנֵּה-בָּעִז בָּא מִבֵּית לָחֶם וַיֹּאמֶר לְקֹצְרִים הֵן:
 ה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכְךָ הֵן: וַיֹּאמֶר בָּעִז לְנַעֲרֹ הַנֶּצֶב
 וּלְקֹצְרִים לְמִי הַנֶּעֱרָה הַזֹּאת: וַיַּעַן הַנֶּעֱרָה הַנֶּצֶב עַל-
 ו הַקְּצָרִים וַיֹּאמֶר נַעֲרָה מוֹאבִיָּה הִיא הַשֹּׁבָה עִם-נַעֲמִי מִשְׁדֵּי
 ז מוֹאֵב: וַתֹּאמֶר אֶלְקָטָה-נָא וְאֶסְפְּתִי בַּעֲמָרִים אַחֲרֵי הַקְּצָרִים
 ח וְתִבּוֹא וְתַעֲמֹד מֵאֵז הַבֶּקֶר וְעַד-עֶתָּה זֶה שְׂבִתָּה הַבֵּית
 מֵעַט: וַיֹּאמֶר בָּעִז אֶל-רֹת הֲלֹא שָׁמַעַתְ בְּתִי אֶל-תִּלְכִּי
 לְלָקֹט בַּשָּׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה וְכֵן תְּדַבְּקִין עִם-
 נַעֲרָתִי:

- א. ריבוי הפעלים בפסוקים ב'-ג' מעיד על רצונה של רות לשנות את גורלה.
 הבא שלוש דוגמאות לפעלים הרומזים על כוונה זו של רות, והסבר מה אפשר ללמוד
 מדוגמאות אלה על אופייה. (5 נקודות)
- ב. קרא את פסוק ח'.
 (1) מה בועז מבקש מרות על פי פסוק זה?
 (2) בועז פונה אל רות בכינוי "בְּתִי". הסבר, על פי הקטע, מדוע הוא פונה אל רות
 בכינוי זה.
 (5 נקודות)

אם בחרת במשלי, ענה על שתי השאלות 5-6.

II. ספר משלי

ענה על שתי השאלות 5-6 (לכל שאלה — 10 נקודות).

5. לפניך שלושה פסוקים מספר משלי. קרא אותם, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

משלי, פרק א', פסוקים ח'-ט'

ח שִׁמְעֵ בְנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל-תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ:

ט כִּי לֹוִיתִי הֵן הֵם לְרֹאשׁךָ וְעֲנָקִים לְגֵרְתֶּיךָ:

משלי, פרק כ"ה, פסוק י"ב

יב נָזַם זֶהָב וַחֲלִי-כֶתֶם מוֹכִיחַ חָכָם עַל-אֶזְן שֹׁמְעֵת:

א. בפסוקים ח' ו-י"ב יש חזרה על פעולת השמיעה:

"שִׁמְעֵ בְנֵי"; "אֶזְן שֹׁמְעֵת".

מהי ההמלצה המשותמעת מחזרה זו? (5 נקודות)

ב. הדימויים בפסוקים ט' ו-י"ב לקוחים מתחום התכשיטים.

בחר בשלושה תכשיטים, הסבר מהו כל תכשיט, ומהו המסר שהמספר מבקש

להביע באמצעות התכשיט. (5 נקודות)

6. א. קרא את שני הפסוקים שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

משלי, פרק י', פסוק כ"ו

כו בַּחֲמִין וְלִשְׁנַיִם וְכַעֲשָׂן לְעֵינַיִם בֵּן הָעֶצֶל לְשִׁלְחִיו:

משלי, פרק כ"ו, פסוק ט"ו

טו טָמֵן עֶצֶל יָדוֹ בַּעֲלַחַת נְלֹאָה לְהִשִּׁיבָה אֶל-פִּיו:

פֶּרֶשׁ את שני המשלים, והסבר מה אפשר ללמוד מהם על הנזק שגורם העצל לקרובים

לו ולעצמו. (5 נקודות)

(שים לב: סעיף ב בעמוד הבא.)

ב. קרא את שני הפסוקים שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

משלי, פרק כ"ו, פסוק י"ג

יג אָמַר עֵצֶל שְׂחַל בְּדֶרֶךְ אֲדָמָה בֵּין הָרְחֹבוֹת:

משלי, פרק כ"ב, פסוק י"ג

יג אָמַר עֵצֶל אֲדָמָה בְּחֹץ בְּתוֹךְ רְחֹבוֹת אֲרָצָה:

תאר בפירוט את התמונה המצטיירת משני הפסוקים, והסבר כיצד האריה משמש לעצל תירוץ כדי להצדיק את עצלותו. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

אם בחרת במסכת אבות, ענה על שתי השאלות 7-8.

III. מסכת אבות

ענה על שתי השאלות 7-8 (לכל שאלה — 10 נקודות).

7. לפניך משנה א' בפרק ד'. קרא אותה, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריה.

בן זומא אומר:

(1) איזהו חכם? הלומד מכל אדם, שנאמר: "מכל מלמדי השכלתי".

(2) איזהו גבור? הכובש את יצרו, שנאמר: "טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר".

(3) איזהו עשיר? השמח בחלקו, שנאמר: "יגיע כפיו כי תאכל אשריו וטוב לו".
אשריו — בעולם הזה, וטוב לו — לעולם הבא.

(4) איזהו מכבד? המכבד את הבריות, שנאמר: "כי מכבדי אכבד ובזי יקלו".

א. החכם בן זומא מנתץ את הדימויים המקובלים בנוגע לטיפוסים השונים: החכם, הגיבור, העשיר והמכובד, ומציע במקומם פירושים אחרים לטיפוסים אלה.
בחר בשניים מן הטיפוסים, והסבר מהו הדימוי המקובל של כל אחד מהם, ומהו הדימוי החדש של כל אחד מהם על פי בן זומא. (5 נקודות)

ב. החכם בן זומא מבסס את דבריו על פסוקים מן התנ"ך.
בחר באחד מן הטיפוסים, צטט את הפסוק שכן זומא מסתמך עליו, ופרש אותו. (5 נקודות)

(שים לב: שאלה 8 בעמוד הבא.)

8. לפניך משנה ה' בפרק ד'. קרא אותה, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריה.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּנוֹ אֹמֵר:

(1) הַלּוֹמֵד עַל מְנַת לִלְמֹד, מְסַפֵּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד;

(2) וְהַלּוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת, מְסַפֵּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לְשֹׁמֵר וּלְעֹשֶׂה.

א. קרא את משנה (1), והסבר אותה. (5 נקודות)

ב. (1) הסבר את ההבדל בין "הלומד על מנת ללמד" ובין "הלומד על מנת לעשות".

(2) הסבר מדוע המשנה מעדיפה את "הלומד על מנת לעשות" על "הלומד על

מנת ללמד".

(5 נקודות)

פרק שני — פרוזה: סיפורת או רומאן (40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 9-12.

תוכל לענות על שאלה מתחום הסיפורת (שאלות 9-11) או על השאלה הקשורה לרומאן (שאלה 12).

סיפורת (40 נקודות)

אם בחרת באחת מהשאלות 9-11, ענה על שני הסעיפים א-ב הקשורים לשאלה שבחרת.

9. שלוש אחיות / ש"י עגנון

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף — 20 נקודות).

קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלות שאחריו.

נתאנחה אחת ואמרה: "כל ימינו אנו יושבות ומתייגעות לאחרות, ואנו אפילו פיסת בד כדי לעשות לעצמנו תכריכים אין לנו".
אמרה שנייה: "אחותי, אל תפתחי פה לשטן". ואף היא נתאנחה עד שזלגה דמעות.

ביקשה שלישית לומר אף היא דבר. כיוון שפתחה לדבר ניתזה צינורה של דם מפיה וטינפה את הכותונת.

א. (1) על פי הקטע, יש הבדל בין התגובות של כל אחת משלוש האחיות על מצבן ועל המלאכה שהן עוסקות בה.

מהי התגובה של כל אחת מהן? פֶּרֶשׁ את תגובותיהן.

(2) המוות אינו מוזכר ישירות בסיפור, אך רמזים לקיומו מפוזרים לכל אורכו. הבא מן הקטע שקראת שני צירופים או מילים המרמזים על מוות, והסבר כיצד מוטיב זה מתקשר לגורלן של האחיות.

ב. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הוי, אילו רָקְקָה שנייה דם והשלישית הייתה בוכה, יכולים היינו לְכַבֵּס את הכותונת בְּדָמָעוֹתֶיהָ ולא היה הגביר בא לידי כַּעַס. אבל אין הכול עשוי יָפָה בַּעֲתוֹ. ואפילו הכול היה עשוי יפה בעתו, כלומר אילו הייתה זו בוכה אחר שזו רקקה דם, עדיין אין כאן משום נחמה גמורה.

הסבר את האירוניה בקטע, שעיקרה במשפט: "אין הכול עשוי יפה בעתו".

10. מדירה לדירה / ש"י עגנון

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף — 20 נקודות).

לפניך קטע הפתיחה של הסיפור. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

ימות החורף עברו בלא טובה. לא נִרְפְּאָתִי מחולי אחד עד שִׁנְחַלְתִּי חולי אחר. הרופא נעשה אורח קבוע אצלי. פעמיים שלוש בשבוע היה בא לְבַדְקֵנִי. מישש את הדופק וכתב לי רפואות. החליף סִמְמָנִים בסממנים ועצות בעצות. כל השעות כולן נעשו צייתניות לרופא וכל הבית נתמלא דברים שמתרפאים מהם, וְרִיחָם כאחד משישים מסימני המוות. גופי תָּשֵׁשׁ וּשְׁפָתַי נתפצצו. גרוני ניחר, ולשוני העלתה קרום, וכלי הדיבור לא נענו לי אלא לשיעול. וכבר נתייאשתי ממני. אבל הרופא לא נתייאש. היה מוסיף סממנים על סממנים ומשנה שם מחלתי. בכל זאת שינוי לטובה לא ראינו.

א. יש הבדל בין היחס של המספר למחלתו ובין היחס של הרופא למחלת המספר. תאר הבדל זה, והסבר במה הוא תורם להבנת מצבו של המספר בתחילת הסיפור.

ב. מצבו של המספר בסוף הסיפור שונה ממצבו בתחילת הסיפור. תאר את השינוי, והסבר מה תפקידו של התינוק בשינוי זה.

11. העיוורת / יעקב שטיינברג

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

קרא את שני הקטעים II-I שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

I קטע
לחנה העיוורת הגידו לפני חתונתה כי זה שעתיד להיות בעלה הוא איש אלמן ועסק הטבק הוא מסחרו; לכתחילה גם הבטיחו לה כי לאלמן זה לא נשארו ילדים מאשתו הראשונה. ואולם תוך כדי הבטחה זו נזכרה אִמָּה של חנה כי העיוורת דָּרְפָה להתרגז על כל דָּבָר שֶׁקָר אשר יגידו לה – והתחילה הזקנה להרבות דברים על אודות הבית המרוֹנָח ועל שני הילדים "אשר גם מקום לא יתפסו בבית" ואשר "שוקטים ונוחים הם כשתי יונים".

II קטע
פתאום נתקל כל גופָה באבן גדולה. מבלי חשוב היא פוֹרְשֶׁת את שתי ידיה על פני האבן ואצבעותיה מגששות... שריקה איומה פורצת מגרון העיוורת: היא מכירה כי רגליה עומדות בבית הקברות.

א. מהי התכונה הבולטת באופי של חנה העיוורת, לפי המסופר בקטע I? הָבֵא מן הקטע ומן הסיפור כולו שתי דוגמאות המבליטות תכונה זו, והסבר אותן.

ב. מהי הביקורת החברתית העולה מן הסיפור כולו? הסבר כיצד הדמויות של האם ושל בעלה של חנה מחזקות את הביקורת הזו.
הבא מן הסיפור שתי דוגמאות לביסוס דברך.

רומאן (40 נקודות)

שים לב: תוכל לענות על שאלה זו במקום על שאלות 9-11.

ענה על שאלה 12 (40 נקודות).

ענה על שאלה זו על פי אחד מהרומאנים האלה:
יש ילדים זיגזג / דוד גרוסמן; מישהו לרוץ אתו / דוד גרוסמן;
ערבים רוקדים / סייד קשוע; בצל השיזף / ג'רייס טנוס;
קופסה שחורה / עמוס עוז; המאהב / א"ב יהושע;
חסות / סמי מיכאל; חוצות זתוניא / עודה בשאראת

12. בחר מן הרומאן שלמדת דמות אחת שהזדהית עמה. הסבר מה בדמות שבחרת גרם לך להזדהות עמה: תכונותיה, התנהגותה, היחסים שלה עם דמויות אחרות או סיבות אחרות. הבא מן הרומאן שלוש דוגמאות לביסוס דברך.

פרק שלישי — שירה (40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 13-15.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

הַכֶּתֶם נִשְׁאָר עַל הַקִּיר / דוד אבידן

בית 1 מִיִּשְׁהוּ נֹסֶה לְגַדֵּד אֶת הַכֶּתֶם מֵעַל הַקִּיר.
אֲבָל הַכֶּתֶם הָיָה בָּהֶם מְדִי (אוּ לְהִפְךָ — בָּהִיר מְדִי).
אִם כֶּךָ וְאִם כֶּךָ — הַכֶּתֶם נִשְׁאָר עַל הַקִּיר.

בית 2 אֲזִי שְׁלַחְתִּי אֶת הַצִּבֵּעַ, שִׁימֹשֶׁח אֶת הַקִּיר בִּירֶק.
אֲבָל הַכֶּתֶם הָיָה בָּהִיר מְדִי.
וְשִׁכַרְתִּי אֶת הַסִּיד, שִׁיסִּיד אֶת הַקִּיר לְמִשְׁעִי.
אֲבָל הַכֶּתֶם הָיָה בָּהֶם מְדִי.
אִם כֶּךָ וְאִם כֶּךָ — הַכֶּתֶם נִשְׁאָר עַל הַקִּיר.

בית 3 אֲזִי לִקְחָתִי סִכִּין מִטֹּבָח וְנִסִּיתִי לְקַרְצֹף אֶת הַכֶּתֶם מֵעַל הַקִּיר.
וְהַסִּכִּין הִיָּתָה חֲדָה עַד כָּאֵב.
רַק אֶתְמוֹל הִשְׁחִיזוּ אוֹתָהּ.
וּבְכֻלָּאֵת.

וְאִגְרַפְתִּי גִרְזֵן וְהִלְמַתִּי בַּקִּיר, אֲף הַפִּסְקָתִי בְּעוֹד מוֹעֵד.
אִיִּנְיִידֵּעַ, מְדוּעַ עָלָה לִפְתֹּעַ עַל דַּעְתִּי,
שֶׁהַקִּיר עָלוּלָפֶל, אֲבָל הַכֶּתֶם בְּכֻלָּאֵת יִשְׁאָר.
אִם כֶּךָ וְאִם כֶּךָ — הַכֶּתֶם נִשְׁאָר עַל הַקִּיר.

בית 4 וּכְשֶׁהִעָמִידוּ אוֹתֵי אֶל הַקִּיר, בִּקְשָׁתִי לַעֲמֹד בְּסֻמוֹ לֹא.
וְחִפִּיתִי עָלָיו בְּחִזָּה רַחֲב (מִי יוֹדֵעַ: אוֹלִי).
וּכְשֶׁהִתִּיזוּ אֶת גִּבִּי, נִגַּר דָּם רַב, אֲבָל רַק מִצַּד הַגֵּב.
יִוָּרִים.

בית 5 וְאִנִּי כָּל כֶּךָ הָאֵמְנָתִי, שֶׁהָדָם יִכְסֶּה עַל הַכֶּתֶם.
מִטַּח יְרִיזוֹת שְׁנִי.
וְאִנִּי כָּל כֶּךָ הָאֵמְנָתִי, שֶׁהָדָם יִכְסֶּה עַל הַכֶּתֶם.
אִם כֶּךָ וְאִם כֶּךָ — הַכֶּתֶם נִשְׁאָר עַל הַקִּיר.

(שים לב: השאלות בעמוד הבא.)

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

- א.** (1) מהי המשמעות הסמלית של המילה "כתם" שבכותרת השיר?
(2) השורה האחרונה בבתים (1), (2), (3), (5) נפתחת במילים: "אם כִּךְ וְאִם כִּךְ —".
הסבר מהי משמעות צירוף מילים זה, ואילו רגשות הדובר מביע באמצעות צירוף זה.
- ב.** בתיאור הניסיונות הכושלים להסיר את הכתם בולט עקרון ההדרגתיות בשלושה תחומים:
— הפעולות להסרת הכתם,
— הכלים (המכשירים) להסרת הכתם,
— מעורבות הדובר.
בחר באחד התחומים, והדגם באמצעותו את עקרון ההדרגתיות לאורך בתי השיר.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

כְּתַנֶּת אִישׁ הַמַּחְנוֹת / אבנר טריינין

בית 1 וְלֹא קָנְאוּ בּוֹ הָאֲחִים
עַל כְּתַנֶּת הַפָּסִים,
שָׁבָה הַלְבִּישׁוּ גַם אוֹתָם
כְּשֶׁהוֹרְדוּ מִן הַפָּסִים.

בית 2 וְלֹא חָלַם וְלֹא פָתַר
וּמִן הָאֲלֵמָה לֹא קָם,
וְלֹא נִגְרַע שְׁעִיר עֲזִים
בְּהִטְבֵּלָה בְּדָם.

בית 3 וְאַבְיָהֶם לֹא הִכִּירָהּ,
כִּי רַבּוּ בְּנֵי זְקוּנִיו,
וְרַק מְלֵמֶל חִיָּה רָעָה
וּלְרֹאוֹתָם לֹא שָׁב.

ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף – רשום בסופו).

א. שיר זה בנוי על דרך האנלוגיה הניגודית בין הסיפור המקראי ובין המסופר בשיר.
הביא מן השיר ארבעה ניגודים כאלה, והסבר את תרומתם להבנת המשמעות של השיר.
(25 נקודות)

ב. בשיר יש רמזים הקשורים לשואה.
הביא מן השיר שלושה רמזים הקשורים לשואה, והסבר כל אחד מהם. (15 נקודות)

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

הוראות לגנבת הגבול / דן פגיס

אָדָם בְּדוּי, סַע. הִנֵּה הַדְרָכּוֹן
אָסוּר לָךְ לְזִכֹּר.
אֶתָּה חַיֵּב לְהִתְאִים לַפְּרָטִים:
שִׁינִיךָ כָּבֵר כְּחֵלוֹת.
אַל תִּבְרַח עִם הַגָּצִים מִתּוֹךְ
אַרְבַּת הַקָּטָר:
אֶתָּה אָדָם וְיוֹשֵׁב בְּקֶרוֹן. שֵׁב נָחוּחַ.
הָרִי הַמַּעִיל הַגּוֹן, הַגּוֹף מִתְקַן,
הַשֵּׁם הַחֲדָשׁ מוֹכֵן בְּגִרוֹנְךָ.
סַע, אָסוּר לָךְ לְשַׁכַּח.

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

א. שיר זה מורכב מהוראות לנוסע. ההוראות סותרות, אבסורדיות (אינן מתקבלות על הדעת) וחסרות היגיון.

הביא מן השיר שתי הוראות חסרות היגיון, והסבר את חוסר ההיגיון שבהן.

ב. בשיר יש רמזים הקשורים לשואה.

הביא מן השיר שלושה רמזים הקשורים לשואה, והסבר כל אחד מהם.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך